

PM 2007:133 RVII (Dnr 325-774/2005)

Klinik för bot mot köpmani

Skrivelse av Christopher Ödmann (mp) och Rebwar Hassan (mp)

Borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande
Skrivelse från Christopher Ödmann (mp) och Rebwar Hassan (mp) anses besvarad med vad som anförs i denna promemoria.

Föredragande borgarrådet Ulf KristerSSon anför följande.

Ärendet

Christopher Ödmann (mp) och Rebwar Hassan (mp) föreslår i en skrivelse att kommunstyrelsen ska besluta att utreda behovet av en kommunal "anti-shopping-klinik" i Stockholm samt att denna klinik främst ska riktas till ungdomar.

Förslagsställarna lyfter fram att fler och fler människor hamnar hos kronofogdemyndigheten på grund av obetalda räkningar. Höga telefonräkningar och räkningar för olika typer av elektroniska produkter står för den största delen av dessa skulder enligt förslagsställarna. De skriver vidare att antalet människor som inte kan hantera sin konsumtion och sitt konsumtionsbegär ökar även i Stockholm. I skrivelsen sägs att många klarar av att hantera sina problem med hjälp och råd från stadens konsumentvägledare medan andra behöver mer hjälp. Vidare beskriver förslagsställarna att orsaken till problemen har sin upprinnelse i att reklamen och försäljningsmetoderna blivit allt mer aggressiva. Särskilt barn och unga drabbas av detta.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialtjänstnämnden och konsumentnämnden.

Stadsledningskontoret anser att det finns all anledning att noggrant följa utvecklingen och i den mån överskuldssättningen bland ungdomarna i Stockholm ökar söka finna orsakerna till detta samt ta fram lämpliga strategier för förebyggande insatser, gärna i samarbete med kronofogdemyndigheten. Stadsledningskontoret förutsätter att detta breddade samarbete kan genomföras inom befintliga budgetramar.

Socialtjänstnämnden har inget att invända mot att behovet av en klinik mot köpmani i Stockholm utreds närmare. En sådan utredning bör belysa frågan ur ett brett perspektiv och uppgifter inhämtas från exempelvis konsumentvägledare, skuldrådgivare, ungdomsmottagningar, BRIS, kronofogdemyndigheten med flera.

Konsumentnämnden anser att förslaget att utreda behovet av att inrätta en "anti-shopping-klinik" för att bistå dem som inte har kontroll över sin ekonomiska situation på grund av att man har hamnat i ett shoppingmissbruk är tänkvärt. Det är dock svårt att finna någon entydig definition av begreppen köpmani eller shoppingmissbruk i förhållande till normal konsumtion. Om köpmani kan jämföras med andra beroendestörningar och missbruk så är det en fråga för sjukvården eller socialtjänsten att ta ställning till och föreslå adekvata behandlingsinsatser för att hjälpa enskilda personer att komma ur sitt missbruk.

Mina synpunkter

Inrättandet av en kommunal klinik mot köpmani och de ordval som används i skrivelsen visar på den synen som miljöpartiet har på handel och marknadsekonomi. Att människor mår dåligt och hamnar i skuldfällor är ett problem som måste lösas på andra sätt och det kan inte vara en kommunal kärnuppgift att driva kliniker för att ”avgifta invånare från sin köpmani”.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande
Skrivelse från Christopher Ödmann (mp) och Rebwar Hassan (mp) anses besvarad med vad som anförs i denna promemoria.

Stockholm den 22 augusti 2007

ULF KRISTERSSON

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Skrivelse av Christopher Ödmann (mp) och Rebwar Hassan (mp) om klinik för bot mot köpmani

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Carin Jämtin* (s) och *Ann-Margarethe Livh* (v) enligt följande.

Vi föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att

1. Anse skrivelsen besvarad med nedanstående.
2. Därutöver anföra följande.

Precis som motionärerna beskriver så utsätts människor idag för en oerhört stark kommersiell påverkan. Barn och ungdomar är särskilt utsatta. Det blir samtidigt allt lättare att låna pengar, exempelvis via sms, vilket medför en risk för att människor handlar mer än de har råd med och i slutändan drabbas av betalningsanmärkningar och skuldsättning. Att det blir allt lättare att låna pengar gör det sannolikt lättare att drabbas av de negativa effekterna av ett beroende- och missbruksbeteende kopplat till konsumtionen.

Föredragande borgarrådet har rätt i att det inte är en kommunal kärnuppgift, så som ordet används i vardagligt tal, att driva kliniker för att ”avgifta” invånare från sin köpmani”. Det är, vilket stadsledningskontoret och konsumentförvaltningen framhållit i sina tjänsteutlåtanden, en landstingskommunal uppgift. Den kommunala uppgiften relaterad till konsumtion och konsumtionsrelaterat beroende och missbruk är främst kopplad till konsumentvägledning eller de negativa effekter som följer i spåren av ett missbruksbeteende.

Den moderatledda borgerliga majoriteten har valt att både lägga ner konsumentnämnden och skära ner på stadsdelsnämndernas konsumentrådgivning. Konsumentnämnden bedrev under förra mandatperioden ett viktigt förebyggande arbete, exempelvis inom ramen för ”Jag:Konsument”. Staden har också ett stort ansvar när det gäller att arbeta förebyggande och att erbjuda budget- och skuldrådgivning och skuldsanering och detta försvåras av nedskärningar. Dessutom har staden möjlighet att satsa mer på förebyggande budget- och skuldrådgivning när kostnader för ekonomiskt bistånd minskar.

Reservation anfördes av borgarrådet *Yvonne Ruwaida* (mp) enligt följande.

Jag föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att

1. som svar på skrivelsen bifalla densamma
2. uppdra åt socialtjänstförvaltningen att inleda ett samarbete med Kronofogdemyndigheten
3. uppdra åt socialtjänstförvaltningen att initiera ett forskningsprojekt kring ungdomars konsumtion
4. i övrigt anföra följande:

För Stockholms stad som satsar på konsumentfrågor är det viktigt att skaffa sig kunskap kring vilka som skuldsätter sig och varför. Ulf Kristersson avfärdar förslaget lättvindigt utan ta till sig det resonemang som de beredande instanserna för. Det framgår tydligt i ärendet att alla tre instanser som har berett ärendet är positiva till förslaget och deras åsikter bör också leda till åtgärder. I väntan på att konsumentförvaltningen återuppstår bör socialtjänstförvaltningen få i uppdrag att verkställa motionärernas intentioner.

Det förebyggande arbetet som bedrivs t ex inom ramen för Jag:konsumert kan utökas med samarbete med Kronofogdemyndigheten. Möjligheterna till ett forskningsprojekt kring ungdomars konsumtion, varför man väljer att skuldsätta sig mm bör undersökas. Förvaltningen kan initiera ett sådant projekt men ska inte själv driva det.

”Köpmani” eller ”shoppingmissbruk” börjar bli ett alltmer accepterat begrepp i t.ex. USA, Frankrike och Italien för dem som har problem och känner ett tvång att köpa olika produkter, oavsett om man har nytta av dem eller inte. I Italien har man därför i Turin infört en anti-shopping klinik, inriktad speciellt till unga människor. Där arbetar man med att ”avgifta” ungdomarna så att de kan ta sig ur sitt shoppingmissbruk. Då shoppingmissbruk kan i mångt och mycket jämföras med andra former av missbruk så som spelmissbruk och dels när det gäller missbruk av droger så bör behandling av shoppingmissbrukare vara en del av socialförvaltningens uppdrag.

I USA har människor med psykiska problem kopplade till konsumtion blivit allt vanligare. Viljan att bli rik eller åtminstone köpa prylar så att man verkar rik leder till att många människor får problem med sin konsumtion. I Sverige ser vi en liknande utveckling där människors livsstil, framförallt bland unga, tvingar fram en konsumtion som riskerar att leda till betalningsanmärkningar och skuldsättning. Beredande instansers åsikter ger också stöd för denna problembeskrivning. Det är därför angeläget att staden arbetar i linje med de förslag som förs fram i motionen.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av *Carin Jämtin*, *Tomas Rudin*, *Teres Lindberg* och *Mirja Räihä Järvinen* (alla s) och *Ann-Margarethe Livh* (v) med hänvisning till reservationen av (s) och (v) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av *Stefan Nilsson* (mp) med hänvisning till reservationen av (mp) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Christopher Ödmann (mp) och Rebwar Hassan (mp) föreslår att kommunfullmäktige ska besluta att utreda behovet av en kommunal ”anti-shopping-klinik” i Stockholm samt att denna klinik främst ska riktas till ungdomar.

Förslagsställarna lyfter fram att fler och fler människor hamnar hos kronofogdemyndigheten på grund av obetalda räkningar. Höga telefonräkningar och räkningar för olika typer av elektroniska produkter står för den största delen av dessa skulder enligt förslagsställarna. De skriver vidare att antalet människor som inte kan hantera sin konsumtion och sitt konsumtionsbegär ökar även i Stockholm. I skrivelsen sägs att många klarar av att hantera sina problem med hjälp och råd från stadens konsumentvägledare medan andra behöver mer hjälp. Vidare beskriver förslagsställarna att orsaken till problemen har sin upprinnelse i att reklamen och försäljningsmetoderna blir allt mer aggressiva. Särskilt barn och unga drabbas av detta.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialtjänstnämnden och konsumentnämnden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 12 juni 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret anser liksom förslagsställarna att det är angeläget att alla, inte minst unga människor, har kontroll över sin ekonomiska situation och klarar den kommersiella påverkan som man utsätts för.

Det är emellertid svårt att finna någon entydig definition av begreppen köpmani eller shoppingmissbruk i förhållande till normal konsumtion. Om köpmani kan jämföras med andra beroendestörningar och missbruk så är det en fråga för sjukvården eller socialtjänsten att ta ställning till och föreslå adekvata behandlingsinsatser för att hjälpa enskilda personer att komma ur sitt missbruk.

Liksom konsumentförvaltningen anser stadsledningskontoret att det dock finns all anledning att noggrant följa utvecklingen och i den mån överskuldssättningen bland ungdomarna i Stockholm ökar söka finna orsakerna till detta samt ta fram lämpliga strategier för förebyggande insatser, gärna i samarbete med kronofogdemyndigheten. Stadsledningskontoret förutsätter att detta breddade samarbete kan genomföras inom befintliga budgetramar.

Socialtjänstnämnden

Socialtjänstnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 14 juni 2005 att besvara skrivelsen med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av Peter Lundén-Welden m.fl. (m), ledamöterna Ann-Katrin Åslund m.fl. (fp) och ledamoten Désirée Pethrus Engström (kd), *bilaga 1*.

Socialtjänstförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 27 maj 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen har inget att invända mot att behovet av en klinik mot köpmani i Stockholm utreds närmare. En sådan utredning bör belysa frågan ur ett brett perspektiv och uppgifter inhämtas från exempelvis konsumentvägledare, skuldrådgivare, ungdomsmottagningar,

BRIS, kronofogdemyndigheten med flera.

Konsumentnämnden

Konsumentnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 30 augusti 2005 att

1. som svar på remissen överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande
2. uppdra åt förvaltningen att inleda ett samarbete med Kronofogdemyndigheten
3. uppdra åt förvaltningen att initiera ett forskningsprojekt kring ungdomars konsumtion
4. i övrigt anföra följande

För Stockholms stad som satsar på konsumentfrågor är det viktigt att skaffa sig kunskap kring vilka som skuldsätter sig och varför och i enlighet med de förslag förvaltningen lyfter fram följa utvecklingen. De resonemang som förs i tjänsteutlåtandet är mycket tänkbara och bör också leda till åtgärder.

Det förebyggande arbetet som bedrivs t ex inom ramen för Jag:konsument kan utökas med samarbete med Kronofogdemyndigheten. Möjligheterna till ett forskningsprojekt kring ungdomars konsumtion, varför man skuldsätter sig m m bör undersökas. Förvaltningen kan initiera ett sådant projekt men ska inte själv driva det.

Reservation anfördes av Sofia Arkelsten (m), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Caroline Silverudd Lundbom (fp), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Christopher Ödmann (mp), *bilaga 1*.

Konsumentförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 2 juni 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Förslaget att utreda behovet av att inrätta en "anti-shopping-klinik" för att bistå dem som inte har kontroll över sin ekonomiska situation på grund av att man har hamnat i ett shoppingmissbruk är tänkbart. Det är dock svårt att finna någon entydig definition av begreppen köpmani eller shoppingmissbruk i förhållande till normal konsumtion. Om köpmani kan jämföras med andra beroendestörningar och missbruk så är det en fråga för sjukvården eller socialtjänsten att ta ställning till och föreslå adekvata behandlingsinsatser för att hjälpa enskilda personer att komma ur sitt missbruk.

De statistiska underlag kronofogdemyndigheten i Stockholm idag har tillgång till visar inte att ungdomar utgör en särskild riskgrupp och som därför skulle ha lättare att hamna i ett shoppingmissbruk utan det är av andra orsaker de blir föremål för kronofogdens åtgärder. Förvaltningen anser däremot att det finns all anledning att noggrant följa utvecklingen och i den mån överskuldssättningen bland ungdomarna i Stockholm ökar söka finna orsakerna till detta och ta fram lämpliga strategier för förebyggande insatser.

RESERVATIONER M.M.

Socialtjänstnämnden

Reservation anfördes av Peter Lundén-Welden m.fl. (m), ledamöterna Ann-Katrin Åslund m.fl. (fp) och ledamoten Désirée Pethrus Engström (kd) enligt följande

1. Socialtjänstnämnden avslår motionen.
2. Därutöver anføres följande.

Motionärernas förslag är enligt vår mening inte att betrakta som en kommunal uppgift. Det finns därför heller inget behov av att utreda frågan vidare.

Konsumentnämnden

Reservation anfördes av Sofia Arkelsten (m) enligt följande

att som yttrande på motionen anföra:

Vi instämmer i huvudsak med förvaltningens förslag till beslut. Konsumentnämnden ska inte ha ansvar för att behandla människor som är sjuka eller har psykiska problem. Konsumentnämnden ska inte heller försöka ta över Socialtjänstens arbete. Men vår bedömning är att människor som hamnar i problem med överskuldsättning också är en fråga för sociala myndigheter och inte för Konsumentnämnden.

Skrivelsen från Miljöpartiet visar ännu en gång att de ser Konsumentnämnden som en kampanjorganisation för att opinionsbilda om en miljöpartistisk syn på världen och handeln. Vi köper för det första inte den miljöpartistiska problemformuleringen och för det andra är det varken politiskt eller ekonomisk försvarbart av Miljöpartiet att hitta på uppdrag i syfte att ge den här politiska församlingen ett existensberättigande.

Reservation anfördes av Caroline Silverudd Lundbom (fp) enligt följande

Miljöpartiets motion om att inrätta en antishoppingklinik visar vilken syn partiet har på handel och näringsliv. Ordvalen i motionen, såsom ”avgiftning från köpmani”, talar sitt tydliga språk. Men det är ändå passusen om att upphovet till problemen är den kommersiella påverkan framför allt från reklam, som oroar oss liberaler mest. Om miljöpartiet vill begränsa möjligheterna att marknadsföra varor och tjänster är partiet ute på djupt vatten.

Att människor mår dåligt och hamnar i skuldfällor är ett problem som måste lösas på andra sätt. Folkpartiet liberalerna anser att staden redan har fungerande instanser för att ta itu med detta.

Vi väntar med spänning på en motion från miljöpartiet som bejakar näringslivets positiva sidor, och som beskriver handel som ett ömsesidigt utbyte.

Reservation anfördes av Christopher Ödmann (mp) enligt följande

som svar på remissen bifalla motionen

uppdra åt förvaltningen att inleda ett samarbete med Kronofogdemyndigheten

uppdra åt förvaltningen att initiera ett forskningsprojekt kring ungdomars konsumtion

i övrigt anföra följande

För Stockholms stad som satsar på konsumentfrågor är det viktigt att skaffa sig kunskap kring vilka som skuldsätter sig och varför och i enlighet med de förslag förvaltningen lyfter fram följa utvecklingen. De resonemang som förs i tjänsteutlåtandet är mycket tänkbara och bör också leda till åtgärder.

Det förebyggande arbetet som bedrivs t ex inom ramen för Jag:konsument kan utökas med samarbete med Kronofogdemyndigheten. Möjligheterna till ett forskningsprojekt kring ungdomars konsumtion, varför man väljer att skuldsätta sig m m bör undersökas. Förvaltningen kan initiera ett sådant projekt men ska inte själv driva det.

”Köpmani” eller ”shoppingmissbruk” börjar bli ett alltmer accepterat begrepp i t.ex. USA, Frankrike och Italien för de som har problem och känner ett tvång att köpa olika produkter, oavsett om man har nytta av dem eller inte. I Italien har man därför i Turin infört en anti-shopping klinik, inriktad speciellt till unga människor. Där arbetar man med att ”avgifta” ungdomarna så att de kan ta sig ur sitt ”shoppingmissbruk”.

I USA har människor med psykiska problem kopplade till konsumtion blivit allt vanligare. Viljan att bli rik eller åtminstone köpa prylar så att man verkar rik leder till att många människor får problem med sin konsumtion. Enligt en undersökning som New York Times nyligen gjort kända hela 81% av amerikanerna en press på sig att köpa dyrare varor för att ”hänga med”. Trenden med krassa handböcker med titlar som ”Cracking the millionaire cod, Secrets of the millionaire mind, Automatic millionaire, A powerfull one-step plan to live and finish rich”, m fl, utmanar idag självhjälpsböcker som ”Hur man skaffar sig ett harmoniskt inre liv genom att praktisera yoga”.

”Vem vill bli miljonär” är ett av de TV-program som i Frankrike anses ge näring åt överkonsumtionslivsstilen. I Frankrike har man därför ändrat på programmet så att de som tävlar i programmet är kändisar som ger bort vinsten till olika goda ändamål.

I Sverige ser vi en liknande utveckling där människors livsstil, framförallt bland unga, tvingar fram en konsumtion som riskerar att leda till betalningsanmärkningar och skuldsättning. Tjänsteutlåndet ger också stöd för denna problembeskrivning. Det är därför angeläget att staden arbetar i linje med de förslag som förs fram i motionen.